

Türk Çocuk Edebiyatındaki Savaş ve Göç Konulu Hikâyelerin İleri Yavrutürk Çocuk Dergisindeki Örnekleri Üzerine Bir Araştırma*

Yrd.Doç.Dr. Mustafa Said KIYMAZ**

Necati KIYMAZ***

ÖZET

Toplumsal hafızada kalıcı izler bırakan hadiseler, edebî ürünlerin ortaya çıkmasındaki önemli etkenler arasındadır. Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletleri karşısında yaşadığı toprak kayıpları, o coğrafyalarda yaşayan Müslüman halkın daralan bir çember halinde Anadolu'ya göçüne sebep olmuştur. Özellikle Osmanlı'nın yıkılışına yakın zaman diliminde yaşanan Balkan Savaşları, başta İstanbul olmak üzere diğer Anadolu şehirlerine yoğun bir nüfus hareketini doğurmuştur. Bu çalışmada 1976-1977 yılları arasında yayımlanan ve 38 sayılı bir ömre sahip olan İleri Yavrutürk dergisinin tüm sayıları taranarak savaş ve göç ile ilgili olan çocuk hikâyeleri tespit edilmiştir. Tespit edilen bu metinler, çocuk okurlara vermek istedikleri iletiler ve bu iletilerin verilme biçimleri açısından incelenmiştir. Bazı örneklerde vatan sevgisinin önemini vurgulamak adına yüksek şiddet içeren sahnelere yer verildiği görülmüştür. Çocuk okurlara çeşitli değerler kazandırmak ile onları edebiyattan ve kitaptan korku ve şiddet yolu ile soğutmak arasındaki ince çizginin vurgulandığı bu çalışmada incelenen metinlerin kısa özetlerine de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Savaş, hikâye, çocuk dergisi.

AN ASSAY ON EXAMPLES OF WAR AND IMMIGRATION STORIES IN TURKISH CHILDREN’S LITERATURE FOUND IN “İLERİ YAVRUTURK” CHILDREN’S JOURNAL

ABSTRACT

Events that leave permanent marks on social memory are among the significant factors that result in literary works. Loss of Ottoman lands due to wars lost against European nations caused the mass migration of Muslim population living on these lands within a shrinking circle to Anatolia. Especially during the time period that coincided with the fall over of the Ottoman Empire and Balkan wars, a mass migration occurred towards mainly Istanbul and other Anatolian cities. The present study scans all 38 published volumes of İleri Yavrutürk (*Progressive Turkish Youth*) magazine between 1976 and 1977 to identify children’s stories about war and immigration. Identified manuscripts were scrutinized based on their messages for child readers and the methods that these messages were communicated with. It was observed that scenes containing extreme violence were included in certain examples to underline the significance of patriotism. In the present study where the fine line between the child readers acquiring various values and taking a dislike in literature and books due to fear and violence was stressed, short summaries of the manuscripts scrutinized were also included.

Keywords: War, story, child magazine.

* Bu çalışmanın oluşturulmasında, birinci yazara ait olan “İleri Yavrutürk Dergisinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi (1976-77)” adlı yüksek lisans tezinden ve “Millî Hafıza Açısından Kahramanlık Hikâyeleri: İleri Yavrutürk Dergisi Örneği” adlı makaleden istifade edilmiştir.

** Yrd.Doç.Dr., Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü. mustafasaid_65@hotmail.com

*** Okt., Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Dili Bölüm Başkanlığı. kymaznec@gmail.com

GİRİŞ

Çocuk edebiyatı sahasında kalem oynatmanın şartlarından ilki, iyi bir edebiyatçı olmaktır görüşü, çocuklar için yazmanın zor ve meşakkatli bir uğraş olduğuna işaret etmektedir. Bu sahada güçlü yayınevlerinin çocuk yayıncılığına önem vermeleriyle çocuk edebiyatı daha sağlam temeller üzerinde yükselmektedir. Can Çocuk, İş Bankası Çocuk, Altın Kitaplar, İthaki Yayınları gibi çocuk edebiyatına ilgi duyan yayınevleri dışında öteden beri çocuk yayınları yapan Mavi Bulut, Nar Çocuk gibi yayınevleri de bu alanda yeni ve yetkin yazarları çocuk okurlarla buluşturmaktadır.

Çocuk dergiciliği, kalıcı olan ile güncel olanın bulunduğu çocuk yayınlarıdır. Mümeyyiz'den günümüze uzanan Türk çocuk dergiciliği tarihinde son yıllarda bir canlılık göze çarpmaktadır. *Diyanet Çocuk, Türkiye Çocuk, Yeni Can Kardeş* gibi 30 yılı aşkın mazisi olan dergilerin yanında son yıllarda *TRT Çocuk* ve *Beyaz Bulut* gibi çocuk dergileri ciddi yayıncılık anlayışları ile okurlarının karşısına çıkmaktadır. Uzun ömürlü olup olmayacakları belli olmayacak kadar yeni olan bazı dergiler ise şu isimlerle yayımlanmaktadır: *Bilge Çocuk,*

Çamlıca Çocuk, Uçurtma, Yediden Yetmiş.

1.1. Göç Savaş ve Çocuk Dergileri

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret." olarak tanımlanan göç kavramı çoğunlukla savaş durumu ile birlikte anılmaktadır. 611 kilometre sınırimızın bulunduğu Suriye'de devam eden savaş hali milyonlarca insanı Türkiye'ye göç etmeye mecbur bırakmıştır. Hâlihazırda üniversitelerde Suriyeli gençlere öğrenci olma hakkı verilmiş, küçük yaştaki mültecilere ise kamplarda kurulan okullarda öğretmenler görevlendirilerek Türkçe öğretilmeye çalışılmaktadır.

Türk çocuk dergiciliğinin ilk örneği olan *Mümeyyiz*'in yayıncısı Sıtkı, anılan bu dergiyi çıkarma amacı olarak çocukların da bilgi sahibi olabilecekleri bir yayın ortaya koyma isteği üzerinde durmaktadır. İlk örneğinden günümüze çocuk dergileri, toplumun yaşadığı her türlü durumu haber veren, çocuklarla paylaşan ve onları gerek açık gerek gizil olarak doğru olduğu düşünülen yöne sevk eden bir anlayış içerisinde olmuştur.

Çocuk dergilerinde göç ve savaş ile ilgili mevzulara, ilk olarak Balkan Savaşları esnasında yayımlanan dergilerde rastlanır. Gurbetoğlu (2006) dönemin çocuk dergilerini incelediği çalışmasında Balkan Savaşları ile toplumda oluşan milliyetçi duyguların, çocuk dergilerine yansıyan yönünü ayrıntılı olarak gözler önüne sermektedir. 2. Meşrutiyet olarak anılan 1908-1918 yılları arasında yayımlanan dergileri çalışma kapsamına alan Gurbetoğlu, Balkan Savaşları neticesinde ortaya çıkan büyük kayıpların sebeplerinin düşünüldüğünü ve

çocuk eğitimi yolu ile hatalar sonucu kaybedilenlerin tekrar kazanılabileceği fikrinin çocuk dergilerindeki uygulamalarını tespit etmektedir.

Mektebli çocuk dergisinde savaşın getirdiği yıkımlardan ve göçten bahseden birçok şiir bulunmaktadır. Taşdemir (2007)'in anılan dergiyi incelediği çalışmasında yer alan metinlere bakıldığında, Balkan Savaşı faciaları ve sonuçları anlatıldığı görülmekte ve aynı hatalara düşmemek gerektiği ısrarla vurgulanmaktadır. Köylüye başlıklı şiirin bir dördlüğü (Taşdemir,

2007: 308) bu anlamda örnek verilebilir.

Sana derim ey köylü uyuduğun yeter artık

Bak... Uyuduk da Rumeli'yi batırdık...

Hazineleri altınları hep elimizden kaçırdık

Genç kızları namusları Bulgarlara parçalattık!

Savaş ve göç hareketlerinin çocuk dergiciliği üzerindeki etkilerinden biri de çocukları yabancı üretim olan malları almamaları konusunda bilinçlendirme çabalarıdır. Ürün isimleri verilerek çocuk okurlardan bu ürünleri kullanmamalarını istemek, dönem dergilerinde görülen ikazlardandır.

Diğer yönden, Balkan Savaşları'nın Türk halkında meydana getirdiği öfkeden çocuk dergisi yayımlayan azınlıklar da paylarına düşeni almışlardır. Bunun en bilinen örneği *Çocuk Duygusu* adında bir dergi çıkaran Leon Lütfü'dür. Türkler tarafından çıkarılan diğer çocuk dergileri tarafından ağır eleştirilere uğrayan Leon Lütfü, dergisinin yayın hayatını sonlandırmak durumunda kalmıştır.

Cumhuriyet döneminin en uzun soluklu dergilerinden biri olan *Çocuk Sesi* dergisinde,

Kurtuluş Savaşı'nın toplumda bıraktığı izler, yerinden yurdundan olan halkın yaşadığı acılar ve bunun ortak hafızada meydana getirdiği tahribatı konu alan metinler yayımlanmıştır.

Türk toplumunda savaş dolayısıyla milli hislerin kabardığı bir diğer dönem Kıbrıs Barış Harekâtı'nın yapıldığı yıllardır. 1960 yılından itibaren Rumlar tarafından Türklere yapılan saldırılar 1974 yılındaki Sampson Darbesi ile soykırım boyutlarına ulaşınca Türkiye Kıbrıs'a müdahale kararı almıştır. İki ayrı harekât ile Kıbrıs'taki Türk nüfusun ortadan kaldırılmasına mani olunmuştur. Kıbrıs Barış Harekâtı olarak adlandırılan bu olayın öncesinde ve sonrasında yaşanan olaylar, bazı bölgelerde ilan edilen sıkıyönetim, devletin bazı deniz ve kara araçlarına el koyarak orduyu topyekûn bir teyakkuz durumuna getirmesi sosyal hayatı da etkilemiş ve milliyetçilik duygularının canlanmasını sağlamıştır. Böylesi bir ortamda Milliyetçi Cephe olarak anılan Hükûmet döneminde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan İleri Yavrutürk çocuk dergisinde milliyetçi duygular ön plandadır.

Karikatürist Yurdağın Göker öncülüğünde dönemin genç çizerleri tarafından çıkarılan *İleri Yavrutürk* dergisinde genel yayın yönetmeni olarak Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun adı

geçmektedir. Yılmaz (2000: 47-48)'a verdiği mülakatta derginin çıkarılma hikâyesini anlatan Göker, Anadolu kültüründen olan masalları ve hikâyeleri bastıklarını belirtmektedir. Ayrıca derginin arka kapağında Gençosmanoğlu'nun Kürşad İhtilali Destanı da resimli olarak yayımlanmıştır.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı, 1976-1977 yılları arasında yayımlanan *İleri Yavrutürk* dergisinde yer alan hikâyelerden savaş ve göç konulu olanlarını tespit etmek ve bu hikâyeler ile çocuğun duyu dünyasına verilmek istenen iletileri araştırmaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar

(Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187). Bu çalışmada, 1976-1977 yılları arasında yayımlanan *İleri Yavrutürk* dergisinin çıkan 38 sayısı taranmıştır. Tarama sonucu tespit edilen savaş ve göç konulu metinler inceleme kapsamında değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

İleri Yavrutürk dergisinin içeriğinde hikâyeler önemli bir yer tutar. Derginin düzenli sayfa dağılımında hikâyelerin genellikle 16-17 ve 18-19. sayfalarda yayımlandıkları görülmektedir. Dergide yayımlanan toplam hikâye sayısı 46'dır. Bu hikâyelerden 3 tanesi uzun hikâye niteliği taşımaktadır. Sabahat Emir imzasını taşıyan "Alevlerin Ötesinde" isimli hikâye 4 sayı, Gülser Öğretmen isimli hikâye ise 5 sayı sürmüştür. Yazar olarak Ergun Kaftancı'nın adına rastladığımız Arpacının Ömer adlı hikâye ise 7 sayı devam etmiştir. Hikâyelerin sadece küçük bir kısmı yazarının imzasını taşımaktadır. İmzasına rastladığımız yazarlardan Sabahat Emir 6 hikâye, Ergun Kaftancı ise 1 hikâye yazmıştır. Ömer Seyfettin'in Forsa hikâyesine ise yazarının imzası olmadan rastlanılmaktadır.

Derginin 38 sayılık yayın hayatında yayımlanan 46 hikâyeden 4 tanesi savaş zamanlarında çocukların da sorumluluk alarak düşman ile mücadele ettikleri olayları anlatmaktadır.

Araştırmanın konusunu bu dört hikâye oluşturmaktadır. Bu hikâyeler:

Arpacının Ömer (1-7. sayılar seri hâlinde)

Budin Kalesinin Mehmedi (6. sayı)

Gönüllü Turan Onbaşı (26. sayı)

Gaziantep'li Mehmet (35. sayı)

Derginin 38 sayılı yaygın hayatında yayımlanan 46 hikâyeden 4 tanesi savaş zamanlarında çocukların da sorumluluk alarak düşman ile mücadele ettikleri olayları anlatmaktadır.

Arpacının Ömer: Fakir ve yetim bir genç olan Ömer, ölen babası arpacılıkla uğraştığı için “Arpacının Ömer” diye çağrılır. Ömer, kasabasının zenginlerinden Ülfet Ağa'nın bağında bekçilik yapar. Bir gün bağda iken ileriden üç atlıının geldiğini görür. Bunlar Kör Mustafa, Mestan ve Ali'dir. Arpacının Ömer, bunlardan düşmanın iki günlük mesafede olduğunu öğrenir. Düşmanla karşılaşmak ve onları silahıyla durdurmak ister. Ertesi gün Armutlu bucağına doğru yol alır. Armutlu'ya vardığında orada sadece bucak müdürü Mehmet Ali Bey, birkaç askeriyile Mülazım Eşref Bey ve bazı yaşlıların kaldığını görür.

Düşmanla savaşma isteğini Mülazım Eşref Bey'e ileten Ömer, komutandan düşmanı gözetleme görevini alır. Yola koyulan Ömer, Çiçekli Dere denilen yerde Afyonlu Çavuş Mustafa'ya rastlar. Çavuş Mustafa cephane sandıklarını askerimize göndermekle görevlidir. Çavuşun yanında karnını doyuran Arpacının Ömer tekrar yola koyulur. Artık düşman hatlarına iyice yaklaşmıştır. Bir ağaç altında düşman askerlerinden birini bulan Ömer hızlı davranarak bu düşman askerini esir alır ve Çavuş Mustafa'ya götürür.

Askerlerimiz düşmanın dilinden anlayan birisini bulup gerekli bilgileri esir askerden kolayca alırlar. Ömer bu bilgileri hiç durmadan Mülazım Eşref Bey'e götürür. İyice yorulan Ömer buna rağmen bir türlü uyuyup dinlenmez. Çavuş Mustafa'nın ‘düşman sizin oradaki köprüyü geçerse durdurulması zor olur’ sözü aklından çıkmaz. Gece gizlice cephaneliğe giren

Ömer, yirmi tane dinamiti yanına alarak yola çıkar.

Dinamitleri köprünün altına yerleştirerek beklemeye başlar. Elinde tüfeğiyle düşmanı bekleyen Ömer, düşman köprüye girdiğinde hem fitili ateşler hem de düşmana ateş etmeye başlar. Büyük bir gürültüyle patlayan köprü onlarca düşman askerini havaya uçurur; fakat Ömer de artık hayatta değildir. Bugün o köprünün yerinde çelik bir köprü vardır. Köprünün adı da Arpacı köprüsüdür. Ömer'in mezarı da az ilerideki bayırın üzerindedir.

Budin Kalesinin Mehmedi: Alman İmparatorunun ordusu Budin Kalesi'ni kuşatır. Kaleyi müdafaa edenler arasında çocuk denecek yaşta biri de vardır. Mehmet isimli bu çocuk çok cesurdur. Geceleri kaleden çıkarak düşmanın ileri hatlarına sokulur, her seferinde bir tüfek, bir boru, trampet veya bir sancak almış olarak kaleye döner. Düşman kuvvetlerinin çarkifelek adı verilen muhasara aletleri vardır. Bu aletlerle atılan kumbaralar kaleye büyük zarar vermektedir.

Budin Yeniçeri Ağası, düşmanın bu aletlerini etkisiz hale getiren askere büyük bir mükâfat vereceğini söyler.

Bu işe Mehmet talip olur. Gece, kale duvarından halatla aşağı sarkıtılan Mehmet halatları çarkıfeleklerle bağlar. Kaledeki Türk askerleri büyük çarklar yardımıyla bu çarkıfelekleri kaleye çekerler. Gürültüye uyanan düşman kuvvetleri, çarkıfelekleri yerinde bulamaz. İki sene süren

Budin muhasarası sonunda düşman Budin'i alır. Şehitler arasında kale komutanı Abdi Paşa ve küçük Mehmet de vardır.

Gönüllü Turan Onbaşı: Küçük yaşına ve çelimsiz vücuduna rağmen askere alınmakta ısrar eden Turan, bu isteği kabul olunca da geri hizmetlerde görev almayı reddeder.

Komutanından muharebe alanında bir görev ister. Turan'ın görevi, Hasan Çavuş'un mangasıyla birlikte, düşman karargâhını ateşe verip, panik yaratmaktır. Görev başarıyla tamamlanır; fakat Turan hariç herkes şehit olur. Ertesi gün Turan, onbaşı olur.

Gaziantep'li Mehmet: Antep Savunmasının komutanı Kilisli Ömer Bey, silah arkadaşlarına, aralarına yeni bir silah arkadaşı katılacağını müjdelir. Gelen kişi, on iki yaşındaki

Milli Mücadeleci Mehmet'tir. Yöreyi avucunun içi gibi bilen Mehmet, daha durup soluklanmadan yeni görevine koşurur. Aldığı mektubu uzun ve tehlikeli bir yolculuktan sonra Davut Çavuş'a ulaştırır. Fakat yaralıdır. Mektubu verir vermez canını teslim eder. O artık Gaziantep'li Mehmet olmuştur.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türk toplumunun dünyadaki diğer güçler tarafından sıkıştırılmaya çalışıldığı ve fiili bir savaşın ortaya çıktığı dönemin hemen ardından yayımlanan *İleri Yavrutürk* dergisinde, yeni nesle kazandırılmak istenen fikirler ve kavramların yoğunluğu göze çarpmaktadır. Savaş ve göç temalı hikâyelerin konu alındığı bu çalışmada, Türk tarihinin dönüm noktalarından olan Milli Mücadele yıllarındaki çocuk kahramanlar ön plandadır. Bu bölüm kapsamında, yukarıda anılan hikâyeler sıra ile değerlendirileceklerdir.

Arpacının Ömer: Yunan işgali yıllarında Afyon yakınlarındaki bir kasabada düşmana yiğitçe karşı duran Arpacının Ömer bu hikâyenin başkahramanıdır. Çocuklara örnek olması açısından Ömer iyi bir modeldir. Yaklaşık on beş yaşlarında olan Ömer, annesine bağlı, ülkesini seven, düşmanlara karşı koymak için can atan bir gençtir. Okula gidememiş olan Ömer, buna rağmen

kasabaya gelen okumuş insanlardan bir şeyler öğrenmiştir. Yazamıyordu, fakat kekeleye kekeleye de olsa okuyabiliyordu. Nasıl olsa bir gün yazacaktı da... Bu sözler dolaylı yoldan okuma-yazma azmini yücelten bir mesaj vermektedir. Bu mesajla, çocuk hikâyelerinde olması gereken, çocuğu iyi, güzel ve doğru saydığımız tüm olumlu duygulara yönlendirecek nitelikte olmalıdır, (Ciravoğlu, 2000: 81) ilkesine uygun bir durum oluşmuştur.

Kör Mustafa ile karşılaşmasında Ömer, çocuksu zihninde yer bulamayan bir durumu Kör Mustafa'ya sorar: Ağam sen karınca bile incitmez bir insansın, nasıl olur da kıtır kıtır adam kesersin? Kör Mustafa'nın cevabı zor şartların insanı nasıl değiştirebileceğinin bir kanıtıdır sanki: Karınca başka şeydir, düşman başka şey Ömer... Bu millet ve vatan için, sen bile günü gelince yüzlerce Yunanlıyı kıtır kıtır doğrayacaksın. Ben bu topraklar üzerindeki karıncaların bile düşman çizmesi altında ezilmemesi için düşman kesiyorum. Vatan için millet için...

Çocuk açısından kişiliğin tam manasıyla oturduğu yıllardır 14-15 yaşları. Artık oyunları bir tarafa bırakıp daha ciddi meseleler üzerine düşünüp onları anlama vaktidir. Arpacının Ömer, küçücük kafasında Mustafa ağasının bu sözlerine yer aramış, sonunda da bulup ağasına hak vermişti. Bu millet ve bu vatan için düşmana kılıç çalmak, kurşun sıkmak haktır, kıtır kıtır kesmek görevdir. Din uğruna, Türklük uğruna ölmek demek şehitlik şerbetini içmek demektir...

ikâyede geçen "Bu millet ve vatan için, sen bile günü gelince yüzlerce Yunanlıyı kıtır kıtır doğrayacaksın." cümlesi her ne kadar vatan sevgisinin şiddetini yansıtmaya çalışsa da "kıtır kıtır adam doğrama" ifadesi çocuğun zihninde öldürmeyi tabiileştirme ve basitleştirme tehlikesi taşımaktadır. Bu nedenle vatan sevgisi düşüncesinin daha doğru bir ifadeyle anlatılması gerektiği söylenebilir. Bu tür tarihsel olayları işleyen hikâyeler didaktik özen ister. Bu çeşit yapıtlar üstünlük duygusu, dar ve ırkçı bakış savaş yanlılığını aşılammalıdır. (Nas, 2002: 251)

Çocuğa anlatılacak/okunacak öykünün seçimi, son derece önemlidir ve çocuğu tanımayı gerektirir. Anlatılacak/okunacak öykü çocuğun duygu ve düşünce dünyasında olumlu kazanımlar sağlayacak örnekler arasından seçilmiş olmalıdır. (Akbayır; Şahin, 2005: 197)

Çocuklara erdemli davranışlar kazandırmak çocuk hikâyeleri açısından önemli bir özelliktir.

Emanete layıkıyla sahip çıkmak, kendine ait olmayan bir şeyi başkasına vermemek olgusu bu hikâyede şu sahnede geçer:

Sağol Ömer, vaktimiz yok. Şuradan birer salkım üzüm helal et de hem koşalım hem yiyelim... Ömer durakladı, üzüm Ülfet ağanın malıydı. Veremezdi, ama aklına birden savaş geldi... Zor durumlarda yapılan bazı şeyler mazur görülebilir. Tüm milletin ölüm-

kalım mücadelesi verdiği bir ortamda Ömer düşünerek ve haklı bir sebebe bağlayarak istenen

üzümleri verir. Mademki Ülfet ağa, bu vatan ve bu millet için varını yoğunu veriyordu, o halde üzümünü de verecekti... Ömer, dört beş salkım üzüm koparıp Mustafa ağasına uzattı.

Budin Kalesinin Mehmedi: Osmanlı Devleti'nin Avrupa topraklarından geri çekilmesi esnasında yaşanan savaşlardan birini anlatan bu hikâyenin kahramanı, küçük yaştaki Mehmet'tir. Budin Kalesi'ni kuşatan düşmanın en önemli silahını etkisiz hale getiren Mehmet, hikâyenin sonunda kalenin düşmesi ile şehitler arasında gösterilir. Çocuk yaşta olmasına rağmen, cesareti ile kaledeki tüm diğer askerlerin önüne geçen Mehmet, derginin yayın politikasına uygun bir çocuk kahramandır. Bu idealize kahraman yoluyla, çocuk okurların hem tarih öğrenmesi hem de gerektiğinde düşmana korkmadan karşılık verme düşüncesini içselleştirilmesi hedeflenmiştir denebilir.

Gönüllü Turan Onbaşı: Anadolu'daki düşman işgaline son vermek üzere Türk milleti varını yoğunu ortaya koyarken çocuk yaştakiler de silahlıya alınmak için can atmaktadırlar. Turan da silahlıya alınmak isteyen belki de en fazla isteyen ufacık ve zayıfça bir gençti. Bir çocuk demek daha doğru olur ama yüreği bir delikanlının yüreği gibi vatan ve Türklük sevgisiyle çarpıyordu. Onu durdurmak imkânsız gibiydi. Ufacık vücuduyla öylesine direniyordu ki, silahlıya alınmak için, o zamana kadar sessizce ve kimseden habersiz ağlayan anacığı Ayşe Kadın bile dayanamayarak adeta kükredi:

-Binbaşım! Binbaşım!.. Varın alın evladımı askere... Verin eline silahı, yürüsün namusumuza, ırzımıza göz diken düşmanın üstüne, hem de. Balkanlarda şehit düşen babasının öcünü alsın. Her durumun heyecanlı yanlarının daima belirtilmesi (Oğuzkan, 2001:109) çocuklar için yazılan hikâyelerin taşıması gereken özelliklerdendir. Hikâyenin alıntıladığımız yukarıdaki kısmı, okuyan küçük yürekleri heyecanlandıracak bir bölümdür. Küçük yaşlardan itibaren çocuğa kazandırılacak vatan kavramı ve onun kutsallığı fikri, ileriki yıllarda bilinçli nesiller oluşması açısından oldukça faydalı bir çalışma olacaktır. Bu hikâyenin kahramanı olan Turan, hikâyeyi okuyan aynı yaşlardaki çocuklarda benzer duyguların filizlenmesini sağlayacak nitelikte bir tiptir.

Gaziantep'li Mehmet: Bu hikâyede olay önce İngilizlerin ardından da Fransızların işgaline uğrayan Antep'te geçmektedir. Şehri savunan birliğe katılan Milli Mücadeleci Mehmet

hikâyenin kahramanıdır. Yöreyi avucunun içi gibi bilen Mehmet, komutanının verdiği görevi yerine getirmek için insanüstü bir çaba göstermektedir. Taşıyla toprağıyla adım adım bildiği derelerden, tepelerden aşarak, soluk bile almadan koşuyordu. Zaman ilerliyordu ama yol bir türlü tükenmiyordu. Antepi küçük savaşçı, vazifesini bir an önce başarıyla sonuçlandırmak için küçücük yüreğini zorluyor, koşmaktan ve yürümekten yorulan ayaklarındaki sancıyı duymak istemiyordu. Milli Mücadeleci Mehmet, gösterdiği kahramanlık ve küçük yaşı dolayısıyla okuyucu konumundaki yaşlılarının kolayca özdeşim kurabileceği nitelikte bir hikâye kahramanıdır.

Netice olarak, çocuk edebiyatı alanında telif eserlerin sayısının çok az olduğu bilinen bir geçektir. Yabancı dillerden çeviri yoluyla Türk çocuklarına sunulan kitapların, yazarlarının mensup olduğu kültürün aktarıcısı olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Klasik eser etiketiyle Türk çocuklarına salık verilen bu eserlerin, esasında geleceğin Batı hayranlarını yetiştirmedeki vahim rolü mutlaka hesap edilmelidir. Edebiyatın önemli kaynaklarından olan toplumsal hareketler, savaşlar ve göçler bir milletin varlığını devam ettirmesini ve yabancı kültürler tarafından yozlaştırılmasının önündeki engeller olarak değerlendirilebilir. Elbette bu hadiseler, o millete mensup sanatçılar aracılığı ile işlenmeli ve kalıcı hale getirilmelidir.

KAYNAKÇA

Akbayır, Sıddık ve Şerife Şahin (2005), Yaş Gruplarına Göre Çocuklar İçin Edebiyat, *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, sayı 104-105.

Ciravoğlu, Öner (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.

Gurbetoğlu, Ali. (2006). II. Meşrutiyet Döneminde Yayımlanan Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi (1908-1918). Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kıymaz, Mustafa Said (2010). Milli Hafıza Açısından Kahramanlık Hikâyeleri: İleri Yavrutürk Dergisi Örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, 103-117

Kıymaz, Mustafa Said (2011). *İleri Yavrutürk Dergisinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi*.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Nas, Recep (2002). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Oğuzkan, A. Ferhan (2001), *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Taşdemir, Ahmet Durmuş. (2007) “Mektebli” Çocuk Dergisi (İndeks
Seçme Metin ve Değerlendirme). Yayımlanmamış Yüksek Lisans
Tezi, Sakarya:Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, A ve Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yılmaz, Arif (2000). *Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu Hayatı ve Şiir Sanatı*. Ankara: Atatürk
Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Kent Akademisi

Kent Akademisi

Kent Akademisi

